

Gloria María Caravantes López de Lerma

Ressenya del llibre *Conocer para transformar. Métodos y técnicas de investigación en Trabajo Social*, d'Albert Mora Castro

Revista de Treball Social, 221, desembre de 2021.

El treball social, així com altres disciplines pròpies de les ciències socials, necessiten una anàlisi rigorosa emparada en el mètode científic per comprendre la realitat social i els fenòmens objecte d'estudi per poder transformar la realitat. L'obra del professor de la Universitat de València, Albert Mora Castro, ens convida a aprofundir com a professionals en els mètodes i tècniques d'investigació social. Al llarg de les pàgines, presenta un ampli relat teòric amb exemples derivats de la praxi professional de l'autor, oferint un ampli ventall de possibilitats que la investigació ens brinda per obtenir respostes a les preguntes derivades de l'exercici professional.

El manual està estructurat en el pròleg, a càrrec de la professora María Eugenia González Sanjuán, seguit de la part introductòria i el contingut teòric organitzat en tres blocs temàtics, que es subdivideixen en deu capítols. Cada capítol es nodreix tant de l'experiència professional com personal de l'autor, acostant les persones lectores al món de la investigació amb un relat àgil i senzill.

D'una banda, el primer bloc temàtic presenta un breu recorregut del camp de la investigació en treball social, reivindicant la connexió entre investigació i professió i comparant-ne la rellevància amb les arrels de l'exercici professional en els diferents àmbits d'actuació. Seguidament, s'introdueix la lògica en el procés d'investigació social, de forma que les persones lectores puguin tindre un full de ruta sobre com desenvolupar una recerca de manera empírica i objectiva, plantejant els diferents tipus de dissenys i com abordar-los a través d'estratègies participatives i biogràfiques, així com l'exposició dels diferents tipus d'investigació social. El primer bloc finalitza amb els estudis desenvolupats a partir de fonts documentals i estadístiques, destacant els tipus de fonts secundàries existents i contextualitzant-les en relació amb les revistes espanyoles per documentar-se en temàtiques vinculades al treball social, entre d'altres fonts.

D'altra banda, l'autor prossegueix amb el segon bloc temàtic relatiu al mètode quantitatiu, i al capítol quart enceta una àmplia exposició sobre com dur a terme el mesurament en el camp de les ciències socials. El capítol s'inicia amb l'exposició de com desenvolupar el procés d'operacionalització especialment diferenciant entre conceptes, dimensions, indicadors i índexs; aspectes essencials a l'hora d'emprendre i desenvolupar una investigació. A més a més, al llarg d'aquest capítol es destaca l'exposició dels diferents tipus de variables segons l'escala de mesura, el grau d'abstracció, la funció de les variables en la investigació i la funció del nivell de mesura, les escales de mesura de les actituds, com ara l'escala de Likert o l'escala de distàncies socials de Bogardus, entre d'altres. A continuació, el capítol cinquè gira al voltant de la tècnica quantitativa de l'enquesta, les seues modalitats i el seu disseny, assenyalant-ne igualment les utilitats i l'explicitació de les seues fases. Al capítol sisè s'exposa una àmplia descripció sobre els elements centrals del mostreig (població, mostra i marc mostral) i el seus diferents tipus (mostreig aleatori simple, sistemàtic, estratificat, per conglomerats, mostreig d'àrees i rutes aleatòries, el mostreig per quotes i altres mostrejors no probabilístics). Aquest segon bloc acaba introduint breument l'anàlisi estadístic i subratllant tres elements centrals, a saber: la preparació de les dades, la

seua codificació i elaboració de la matriu de dades, l'anàlisi univariable i l'anàlisi bivivariable.

Per concloure, el tercer bloc està referit a les tècniques qualitatives de l'observació, l'entrevista en profunditat i el grup de discussió, que recullen els tres darrers capítols del llibre. Pel que fa a les tres tècniques, totes són definides des del punt de vista teòric, identificant-ne els avantatges i desavantatges en el procés d'investigació social, els tipus i les utilitats que tenen. Especialment significatiu resulta l'esment al procés d'anàlisi de la informació extreta d'aquestes tècniques, particularment en el cas de l'observació i l'entrevista en profunditat. En el darrer cas, l'anàlisi de la informació obtinguda a partir de l'entrevista és relatada com un recorregut des de la seua transcripció, la codificació del conjunt de la informació segons les categories i subcategories d'anàlisi a partir de les nostres preguntes d'investigació i objectius d'investigació, així com la descripció de l'anàlisi final en funció del recorregut dut a terme.

Aquest manual, lluny d'estar dirigit exclusivament al món de l'acadèmia, és una reivindicació per a l'aplicació dels mètodes i tècniques d'investigació social en l'exercici professional del treball social, advocant pel mateix títol del llibre, Conèixer per transformar. D'acord amb la descripció de María Eugenia González Sanjuán al pròleg: "només així, recolzat en el coneixement científic, serà possible caminar cap a una societat que incloga totes les persones, com prega el títol d'aquest manual: conèixer per transformar". Escrit des del món de les ciències socials, l'obra ofereix unes nocions bàsiques per endinsarse en el món de possibilitats d'abordar investigacions socials des del treball social amb rigor, meticulositat i precisió. La conjunció entre teoria i exemples pràctics faciliten i agilitzen la comprensió dels mètodes i tècniques d'investigació tant per a les actuals generacions de treballadors i treballadores socials com per a les futures generacions amb l'objectiu d'assolir els reptes presents i futurs de la professió.

Gloria.Caravantes és Investigadora en formació (FPU18/02737) a l'Institut Interuniversitari de Desenvolupament Local (IIDL) de la Universitat de València. @uv.es